

I kirja

Cembalosävellykset

Ensimmäinen kirja

Säveltänyt Monsieur Couperin, Kuninkaan kappelin urkuri ym.

Kaivertanut du Plessy

Pariisi, [kustantanut] tekijä, Belangé ja Foucault 1713

Painolupa 14.5.1713

Omistus

Esipuhe

En ole voinut aiemmin täyttää yleisön toivomusta saada sävellyksiäni kaiverrettuina [painettuina]. Toivon, ettei minua epäillä siitä, että tämä myöhästyminen olisi tarkoitettu synnyttämään yleisössä uteliaisuutta, ja että se antaisi minulle anteeksi työn viivästymisen sen [lopullisen] tarkkuuden ansiosta. On aivan selvää, että tekijä haluaa antaa teoksistaan virheettömän laitoksen, jotta niillä olisi onni miellyttää. Vaikka häntä imartelevat asiantuntijoiden kehumiset, häntä kauhistuttavat kopistien tietämättömyys ja virheet – tämä on tavallista oppineitten käsikirjoitusten kohdalla.

Olisin halunnut voida painaa sävellyksiäni jo aikaa sitten. Ne eräät tehtävät jotka minua siitä estivät, ovat liian kunniakkaita voidakseni valittaa. Jo kahdenkymmenen vuoden ajan minulla on ollut kunnia olla kuninkaan palveluksessa ja suunnilleen samana aikana opettaa Monseigneur Dauphinia, Burgundin herttuaa, sekä kuutta kuninkaallista prinssiä ja prinsessaa. Nämä työt, työt Pariisissa sekä useat sairaudet riittänevät syiksi vakuuttamaan siitä, että aikani on juuri riittänyt säveltämään lukuisia kappaleita, joita tämä kirja sisältää seitsemänkymmentä ja joita toivon voivani julkaista toisen kirjan tämän vuoden lopussa.

Säveltäessäni kaikkia näitä kappaleita minulla on ollut koko ajan mielessäni jokin idea; erilaiset tapahtumat ovat niitä tuottaneet. Niin ollen otsikot vastaavat saamiani ideoita; minua ei moitittane, jos en kerro niistä. Siten jos otsikoiden joukossa on sellaisia jotka vaikuttavat itsekehulta, on syytä huomauttaa, että näillä otsikoilla varustetut kappaleet ovat eräänlaisia muotokuvia, joiden on aina joskus esittäessäni niitä havaittu muistuttavan paljonkin esikuviaan. Suurin osa näistä imartelevista otsikoista on omistettu ennemminkin rakastettaville kohteille joita olen halunnut kuvata kuin niistä johdetuille kappaleille.

Tämän ensimmäisen kirjan parissa olen työskennellyt yli vuoden ajan. En ole säästänyt varoja enkä vaivojani. On vain tämän äärimmäisen huolellisuuden ansiota, että tätä kaiverrusta leimaa yksiselitteisyys ja tarkkuus.

Olen merkinnyt kaikki tarpeelliset korukuviot. Olen pitänyt huolta taukojen ja nuottien täsmällisten kestojen pystysuorasta[*] kohdistamisesta. Soittajien taidoista ja iästä riippuu, ovatko kappaleet vaikeita vai helppoja; kun kädet ovat taitavat, kappaleet ovat keskivaikeita tai helppoja. Kokemus on osoittanut minulle, että kädet, jotka ovat vahvat ja kykenevät suoriutumaan kaikesta nopeasta ja keveästä, eivät onnistu yhtä hyvin pehmeissä ja tunnepitoisissa kappaleissa. Tunnustan että omasta puolestani pidän kerta kaikkiaan enemmän sellaisesta joka minua koskettaa kuin sellaisesta joka hämmästyttää.

Cembalo on täydellinen ulottuvuudeltaan ja sellaisenaan suurenmoinen. Mutta koska sen ääntä ei voi [asteittain] kasvattaa tai vähentää, olen aina kiitollinen niille, jotka tavattoman suurella taidolla jota hyvä maku tukee pystyvät tekemään tästä instrumentista ilmaisuvoimaisen. Juuri tämän tekivät esi-isäni sävellystensä hienouden ohella. Olen yrittänyt täydellistää heidän saavutuksensa; heidän teoksensa ovat edelleenkin hyvän maun omaavien mieleen.

Mitä tulee omiin sävellyksiini, niiden uudet ja vaihtelevat karakterit on otettu seurapiireissä vastaan suosiolla, ja toivon että ne ennestään tuntemattomat [sävellykset], jotka nyt tarjoan, onnistuvat saamaan yhtä suurta menestystä kuin jo tunnetut.

Helpottaakseni sävellysteni ymmärtämistä ja soittamisen tapaa asianmukaisella tavalla minun on täytyntä ottaa käyttöön tiettyjä ornamenttimerkkejä samalla kuitenkin säilyttäen niin paljon kuin mahdollista niitä, jotka ovat [ennestään] käytössä. Molemmat löytyvät tämän kirjan lopusta selityksen kera.

Tarkoitukseni oli merkitä sormitusten numerot ainakin sinne missä niiden valinta ei ole yhdentekevää, mutta tämä olisi aiheuttanut sekaannusta nuottitekstissä, ja sitä paitsi eräiden henkilöiden kokemus näyttäisi rauhoittavan minua tässä empimisessä. Joka tapauksessa selvitän aina mielelläni mahdollisia epäselvyyksiä.

[*] Vanhemmassa nuottikirjoituksessa oli usein tapana sijoittaa taukomerkki keskelle tauon kestoa, kun taas Couperin kirjoittaa tauon juuri siihen kohtaan, jossa sen vaikutus alkaa. (Suom. huom.)

1. odre

Vaikka ensimmäinen cembalokirja ilmestyi 1713, sanoo Couperin esipuheessaan, että nämä sävellykset ovat syntyneet jo aikaa sitten, siis silloin kun Couperin työskenteli Stuartien hovissa. Siksi onkin todennäköistä, että tämä sarja on ainakin osittain St-Germain-en-Layen innoittama. Suunnilleen 1690–1710 Couperin työskenteli muiden töidensä ohessa tässä Ranskan kuninkaitten linnassa, jonka Ludvig XIV oli antanut Englannin maanpakoon ajetulle kuninkaalle, serkulleen James (Jaakko) II:lle ja tämän Stuartien hoville.

Toisena innoituksen lähteenä ovat selvästikin Mainen herttuattaren loputtomat *divertissements* (ohjelmalliset huvitukset) Châtenayn, Versaillesin, Clagnyn ja Sceauxin linnoissa.

Allemande l'Auguste

ylevä, kunnianarvoisa, kunnioitettava, juhlava, jalo, majesteetillinen

Augustus oli Rooman ensimmäinen keisari. Se oli myös kaikkien seuraavien Rooman keisarien sekä Pyhän saksalais-roomalaisen keisarikunnan hallitsijan kunnianimi. Tässä sillä viitataan James II:een. James esitettiin usein roomalaisen keisarin hahmossa. Tänä päivänä on nähtävissä sellainen patsas vuodelta 1686 Lontoon Trafalgar Squarella. Roomalaisen keisarin hahmossa James esiintyy myös rahoissa.

Premiere Courante

Second Courante

Sarabande la Majestueuse

majesteetillinen

Ludvig XIV

Gavotte

La Milordine

lordi

Joku englantilainen lordi Stuartien hovissa.

Menuet

Les Silvains

Nämä antiikin ajalta periytyvät metsänhenget asustivat metsissä ja puutarhoissa. Ne olivat suosittuja aiheita ja roolihenkilöitä erilaisissa huvituksissa ja naamiaisissa.

Eräitä sellaisia, lähellä Couperinia, olivat mm. Monsieur le Ducin (Louis de Bourbon, Condén prinssi) Saint-Maurin linnassa 1700 järjestämät monipäiväiset juhlat. Vieraana olivat Dauphin ja tätä lähellä olevat kuninkaalliset. Juhlat oli organisoinut kuninkaan ensimmäinen hovimestari Louis-Alexandre Bontems. Bontems oli nuoruudessaan ollut Italiassa opintomatalla; nämä opit tulivat hyvään käyttöön, sillä juhlien teema oli Italia ja Espanja. Koska Couperin tunnettiin erityisesti italialaisen musiikin (ranskalaisen version) eksperttina ja Monsieur le Ducin tyttärien cembalo-opettajana, on todennäköistä, että hän oli muusikkojen joukossa. Ainakin tiedetään varmuudella hänen esiintyneen Saint-Maurissa 1701 ja 1702.

Clark ja Connon arvelevat, että Couperin olisi ollut soittamassa Châtenayn linnassa 1703 pidetyssä divertissementissä, joka järjestettiin Mainen herttuan pojan kastetilaisuuden kunniaksi. Runoilija Malézieu oli pukeutunut metsänhengen pukuun, mikä kertoi hänen pseudonyymistään. Mainen herttuattaren lähipiirissä – jos tosin muuallakin – oli tapana omaksua jokin antiikista lainattu nimi. Muut tutkijat ovat kuitenkin arvioineet Couperinin kontakteja Mainen herttuaparin hoviin melko vähäisiksi.

Les Abeilles

mehiläiset

Tämän kappaleen julkaisi Ballard jo 1707 nimellä *L'Abeille*.

Mehiläiset olivat suosittu pastoraali-idyllien aihe. 1700-luvun alussa eräs mehiläisistä kertova kevyt runo[*] oli hyvin suosittu; siihen teki sävelmän mm. Montéclair erääseen *brunettes*-kokoelmaansa. *Brunettes* ovat kevyitä, yksinkertaisia ja pastoraalisia laulelmia, joiden alkuperä on Italiassa. (Nimi tulee Ranskan 1600-luvun alun eräästä *air de courista*.) Niiden suosio sijoittuu erityisesti 1700-luvun alkuun, jolloin niitä alettiin julkaista lukuisissa kokoelmissa. Montéclairin sanat "nämä pienet suloiset laulelmat, joita herrat Marais ja Couperin -- ovat sijoittaneet muiden sävellystensä joukkoon" antaa aiheen ajatella, että ainakin Montéclairin mielessä Les Abeilles eroaa muista

Couperinin sävellyksistä ja edustaa näin ollen ensimmäistä muodikasta *brunettea* hänen cembalokirjoissaan.

Clark ja Connon yhdistävät tämän otsikon Mainen herttuattaren hullutteluihin. Anne-Louise-Benedicte de Bourbon-Condé (1676–1733), joka oli Couperinin cembaloppilas, vietti varsin riehakasta elämää, johon kuuluivat loputtomat *divertissements* ja *fêtes galantes* eli ohjelmalliset huvitukset.

Vuonna 1703 hän perusti eräänlaisen sääntökunnan sitouttaakseen ja huvittaakseen ympärilleen keräämäänsä seurapiiriä. Seuran innoittajana on saattanut olla Skotlannista kotoisin oleva vapaamuurarius, joka hyväksyi jäsenikseen vain miehiä. Hän nimesi seuran ”Hunajamehiläisten sääntökunnaksi” (*Ordre de la mouche à miel*). Itse hän oli kuningatarmehiläinen. Seuran mitalissa luki Horatiusta lainaten: ”Pieni, mutta pistää kovasti”; herttuatar oli nimittäin hyvin pienikokoinen.

Seurassa oli Ranskan Akatemian esimerkin mukaisesti neljäkymmentä jäsentä, joukossa jokunen korkeimman aateliston jäsen, mutta myös esimerkiksi kirjailijoita ja filosofejia, mm. Jean le Rond d’Alembert, Montesquieu ja Voltaire. Säveltäjistä siihen kuuluivat mm. Bernier, Bodin de Boismortier, Forqueray, Mouret ja de Visée. Couperin ei kuulunut siihen. Yksi jäsenistä oli ”Samarkandin prinssi”, täysin kuvitteellinen henkilö. Vihkimysseremonioissa oli mukana kuoro ja orkesteri.

Toiminta oli tietysti leikkiä, mutta Mme du Maine otti aina leikin äärimmäisen vakavasti, antautui siihen täydellisesti eikä säästänyt vaivaa ja kustannuksia haavemaailmansa rakentamiseksi. Hänen narsistisuutensa ja ajoittaiset raivokohtauksensa saattoivat johtua Condén suvulta peritystä mielen epävakaudesta, mutta varmaankin myös isän kylmästä ja lähes sadistisesta kasvatustavasta.

(Ks. myös II:6: Les Moissonneurs, Le Moucheron.)

[*] *Petite Abeille menagere,
Si vous ne cherchez que des fleurs:
Approchez vous ma Bergere,
Vous pourez bien vous satisfaire
Sa bouche a des douceurs,
Que l'on ne trouve point ailleurs.*

La Nanète

Berwickin herttuatar Anne (= Nanette) Bulkeley. Berwickin herttua oli Ranskassa maanpaossa olevan Englannin kuningas James (Jaakko) II:n avioton poika, Ranskan kansalainen ja tunnettu sotasankari. Annen isä oli Charles (Kaarle) II:n ja Jamesin hovin Master of the Household eli hovimestari.

Les Sentimens

tunteet

La Pastorelle

Pastoureau/pastourelle on paimenlaulu, paimentyttö tai -poika tai sellaisia sisältävä kohtaus. – Tämä sävellyks on alkuaan (1711) Couperinin pieni laulu sopraanolle ja bassolle. Sen ensimmäinen säkeistö kertoo, että täytyy rakastaa silloin kun pystyy miellyttämään ja ottaa vaarin nuoruudesta; siinä koko rakkauden salaisuus.

Les Nonètes – Les Blondes, Les Brunes

pikku nunnat, vaalea- ja tummaveriset

Kyseessä on monimielinen sanaleikki. *Nonnettes* tarkoittaa pikkulintuja, joiden höyhenpeite on harmaa aivan kuten tiettyjen nunnien puvut, mutta ne ovat myös pikku nunnia.

Luostareissa oltiin tai sinne pantiin nuoria naisia muistakin kuin uskonnollisista tai kasvatuksellisista syistä. Tavallista oli, että vanhimman tyttären myötäjäisiin panostettiin kaikki mitä voitiin, sillä hyvien naimakauppojen merkitys suvun statuksen ja varallisuuden kannalta oli ensiarvoista. Muut tyttäret pantiin usein luostariin. Tosin luostareihin pääsyn ehtona oli 'myötäjäisten' – tosin edellisiä pienempien – maksaminen. Niinpä nuorilla nunnilla ei useinkaan ollut minkäänlaista käsitystä uskonkappaleista puhumattakaan uskonvakaumuksesta, eikä heidän moraalinsa ollut moitteeton ainakaan vakaumuksen omaavien ja lupauksen antaneiden vihittyjen nunnien tavoin tai mielestä. Luostareiden abbedissatkin saivat arvonsa ja virkansa yleensä aatelisen sukunsa ja korkean asemansa perusteella.

Tähän kaikkeen arvellaan kappaleen pisteellisen 6/8-rytmin viittaavan; tämä rytmi kuvasi ratsastamista ja epäilyttävää (sukupuoli)moraalia. – Pariisissa oli tähän aikaan katu, jonka nimi oli Nonnains gayes (iloiset/kevytmieliset nunnat).

Clark uskoo otsikon viittaavan Loysonin sisaruksiin. Ks. II:12: Les Juméles.

La Bourbonnoise

Couperin opetti useita ”prinssejä ja prinsessoja”, siis Bourbon-suvun jäseniä, joista joku on varmaan tämän sävellyksen esikuva. Kysymykseen tulee useita henkilöitä, mutta todennäköisin lienee Louise-Françoise (1673-1743), ensin Mlle de Nantes, sittemmin "Madame la Duchesse", Ludvig XIV:n ja Mme de Montespanin avioton tytär, Bourbonin herttuatar (puoliso Louis III de Condé, duc de Bourbon, "Monsieur le Duc") ja Mainen herttuan sisar. Hän oli aina hyvällä tuulella, huvitti kaikkia, varsinkin kuningasta, ja oli siten kaikin puolin rakastettava henkilö. Hän hauskutti ja kauhistutti kaikkia polttamalla piippua ja juomalla useimmat seurueensa jäsenet pöydän alle. Kauhistusta ei herättänyt se, että hän rakasti Contin prinssiä koko ikänsä. Hänen puolionsa oli varsin mustasukkainen, mutta suhde hoidettiin hienovaraisesti *Dauphinin* (kruununprinssi) avustuksella.

La Manon

Näytelmäkirjailija Florent Dancourtin näyttelijätär Comédie Françaiseissa. Dancourt oli Couperinin ystävä. Hänen perheensä jäsenet, jotka olivat näyttelijöitä, esiintyvät useasti Couperinin cembalosävellyksien innoittajina ja otsikoissa. (Ks. I:2: La Mimi; I:2: La Florentine; III:16: L'Aimable Thérèse.)

L'Enchanteresse

ihastuttava, lumoava; lumoojatar, velho, noita

Watteaulla on tämän niminen maalaus (*L'enchanteur*), jossa nuori mies, hurmaaja, soittaa kitaraa kahdelle nuorelle naiselle joen rannassa; syrjässä pimeässä näkyy Mezzetin.[*] Henkilöiden puvut ja Mezzetinin läsnäolo viittaavat italialaiseen teatteriin. Watteaun taulun syntyä ei ole pystytty tarkasti määrittelemään, mutta todennäköisesti se on vuosilta 1712–1713.

[*] Commedia dell'arten henkilötyyppi. Nimi tulee italian sanoista *mezzo e mezzo*: Mezzetino sekä petti että tuli petetyksi. Ranskassa Mezzetin oli tyylikäs lakeija, joka

flirttailli mielellään, rakastui helposti ja oli taipuvainen sentimentaalisuuteen. Hän sotki usein huvikseen juonen kulkua.

La Fleurie ou La tendre Nanette

fleurie – kukitettu, kukin peitetty; tendre – hellä, lempeä

Tämä Nanette on Anne (Nanette) -Louise Raisin eli Mademoiselle de Fleury, joka oli *le Grand Dauphinin* ja Comédie Française näyttelijättären Françoise Raisinin (o.s. Pitel) avioton tytär. (Aikanaan Contin prinsessa, joka piti *Dauphinin* muistoa rakkaana, järjesti ja kustansi Mlle de Fleury'n häät.)

Les plaisirs de Saint Germain en Laye

plaisirs – huvitukset, nautinnot

Couperin työskenteli tämän linnan hovissa esiintyen ja opettaen. Hänellä oli sen vuoksi paikkakunnalla talo Pariisin asunnon ohella vuosina 1710–1716.

2. odre

Allemande La Laborieuse

Tässä allemandessa Couperin on poikkeuksellisesti notatoinut kuudestoistaosien pisteelliset rytmit (*notes inégales*) ja huomauttanut, että ne ovat vain lievästi pisteellisiä ("les doubles croches un tant-soit-peu pointées").

Couperin sanoo cembalonsoiton oppikirjassaan, että ranskalaisten tavassa kirjoittaa nuotteja on puutteita: nuotit soitetaan eri tavalla kuin kirjoitetaan. Tämä esittämiskäytännön piirre on mahdollisesti tuonut kielitieteilijä Le Labourierin hänen mieleensä. Le Labourier julkaisi useita kirjoja ranskan kielen erinomaisuudesta 1600-luvun lopussa.

Kolmannen kirjansa esipuheessa Couperin pyytelee anteeksi tekstinsä mahdollisia kömpelyyksiä; ehkä häntä oli huomautettu siitä. Eräät 1700-luvun alun Ranskan kirjallisuuden tuntijat ovatkin todenneet Couperinin kirjallisen sivistyksen ja kirjoitustaidon oman aikansa korkeimmalla mittapuulla arvioiden vain keskinkertaisiksi.

Premier Courante

Second Courante

Sarabande la Prude

tekosiveä, turhankaino; kunniallinen

Markiisitar de Maintenon (1635–1719). Tämä alkujaan hyvin vaatimattomista olosuhteista noussut François d'Aubigné, myöhemmin rouva Scarron, hoiti eräitä Ludvig XIV:n ja Madame de Montespanin aviottomia lapsia. Sittemmin hänet oli pakko ottaa hoviin ja ylentää markiisittareksi, sillä kuningas rakasti yli kaiken pikku "Mignonia", myöhempää Mainen herttuaa, jonka kasvattamisen Maintenon hoiti erinomaisesti. Vähitellen kuningas mieltyi ja lopulta kiintyi syvästi Mainteniiniin ja solmi tämän kanssa salaisen avioliiton 1683. Maintenonilla oli suuri missio: hän halusi johdattaa kuninkaan hyveen polulle, jotta tämä voisi tehdä sovun jumalansa kanssa.

Jossain määrin hän siinä onnistuikin: Maintenonin aikana sekä kuningas että hovin elämä muuttuivat yhä vakavammiksi ja ankarammiksi.

Kuningas ja Mme de Maintenon menettivät vähitellen kiinnostuksensa teatteriin, ja myös osa teatteriyleisöstä piti Italialaisen teatterin piloja yliampuvina ja jopa törkeinä. Arvostelu kasvoi jatkuvasti, ja sitä paitsi teatteri tuli kruunulle kalliiksi. Kun sen näytelmää *La Fausse prude* (alkujaan *La Belle-mère supposée*) mainostettiin, huhuttiin että pilan kohde oli Mme de Maintenon. Se oli viimeinen tikki: 1697 tämä näytelmä kiellettiin, Italialainen teatteri lakkautettiin ja sen näyttelijät ajettiin pois Ranskasta. Näin myös säästettiin. Ludvig XIV:n kuoleman jälkeen sijaishallitsija kutsui italialaisen teatterin takaisin.

L'Antonine

Anthony Hamilton (1640–1720), skotlantilainen kirjailija ja upseeri, joka katolisuutensa vuoksi asui nuoruudestaan lähtien Ranskassa Stuartien hovissa St-Germain-en-Layessa. Siellä hän oli Berwickin herttuan perheen (ks. I:1: La Nanète) läheinen ystävä. Hän vieraili usein Mainen herttuattaren linnassa Sceauxissa, jossa hän huvitti seuruetta tarinoillaan ja teksteillään. Kuuluisin hänen kirjoittamistaan teoksista on hänen lankomiehensä Gramontin kreivin muistelmat. Muita kirjoja hän kirjoitti osin ihastukselleen, Berwickin sisarelle, Henrietta Fitzjamesille.

Gavotte

Menuet

Canaries – Double des Canaries

Passe-pied

Rigaudon

La Charoloise

Mainen herttuatarta kutsuttiin ennen hänen avioliittoaan (1692) nimellä Mademoiselle de Charolais. Hän oli Condén sukua; Condét polveutuivat suoraan Bourbonien Charles (Kaarle) -kuninkaasta. Couperin oli herttuattaren musiikinopettaja. Kappaleen lyhyys viitanee tämän pieneen kokoon. (Lisää Mainen herttuattaresta, ks. I:1: Les Silvains, Les Abeilles.)

La Diane

Diana

Alkujaan antiikin kuunjumalatar. Myöhemmin hänet samastettiin Artemikseen, luonnon ja metsästyksen jumalattareen. Ks. seur.

Fanfare pour la Suite de Diane

fanfaari Dianan sarjaan

Diana oli antiikissa metsästyksen jumalatar. Neversin herttuatar tunnettiin Mainen herttuattaren linnassa Sceauxissa nimellä "La Diane"; siellä kaikilla oli antiikin mytologiasta lainattu lempinimi. Neversin herttuatar, aikaisemmin Mademoiselle de Thianges, oli kuninkaan rakastajattaren Mme de Montespanin sisarentytär, varaton nanna, joka naitettiin Mazarinin veljenpojalle Neversin herttualle. On mahdollista, että

tämä kappale ja eräät muut tästä sarjasta on kirjoitettu Sceauxin linnan jotakin *divertissementiä* varten tai sellaisen innoittamina.

La Terpsicore

Elisabeth-Claude Jacquet de la Guerre (1659–1729). Jacquet de la Guerre oli arvostettu säveltäjä, cembalisti ja laulaja, joka jo nuorena esiintyi mm. kuninkaalle, Mme de Montespanille ja Dauphinille. Hän oli erityisesti Mme de Maintenonin suosiossa.

Terpsichore oli tanssin ja teatterin jumalatar/muusa. Jacquet de la Guerrea kutsuttiin Terpsichoreksi, esimerkiksi hänen ensimmäisen cembalokirjansa (1687) alkuun liitettyssä epigrammissa, jossa hänet nimitetään kymmenenneksi muusaksi. Tässä runossa ja Titon du Tilletin patsaassa hänet sijoitettiin Parnassolle, jälkimmäisessä yhdessä de Lalanden ja Marin Maraisin kanssa.

Tämä sävellys muistuttaa jossain määrin Jacquet de la Guerren D-duuri Chaconnea (Pièces de Clavecin, 1707). Sävellaji ja tahtiosoitus ovat samat, samoin chaconnelle ominainen pisteellinen rytm.

La Florentine

Florent Dancourt, näytelmäkirjailija ja näyttelijä, Couperinin hyvä ystävä. Dancourt toimi ensin lakimiehenä, mutta rakastuttuaan näyttelijätär Thérèse le Noir de la Thorillièreen hän siirtyi teatteriin. Dancourt oli sekä käytökseltään että keskustelijana niin miellyttävä, että hovi ja Pariisin seurapiirit toivottivat hänet tervetulleeksi joukkoonsa. Dancourtin näytelmä *Les Trois cousines* innoitti Watteauta ja Couperinia rakkauden saaren Kytheran pyhiinvaeltajia esittäviin teoksiin (ks. I:3: *Les Pélerines*, III:14: *Le Carillon de Cithère*). Couperinin cembalokappaleiden otsikoissa esiintyy useita tämän teatteriperheen jäseniä. (Ks. I:1: *La Manon*; I:2: *La Mimi*; III:16: *L’Aimable Thérèse*.)

La Garnier

Gabriel Garnier (k. n. 1730), urkuri ja cembalisti. Hän oli Monsieurin eli Ludvig XIV:n veljen palveluksessa sekä urkuri kuninkaan kappelissa vuodesta 1713 ja Les Invalides -kirkossa. Garnier oli suosittu cembalisti Ludvig XIV:n hovissa. Couperin oli Garnierin tyttären kummi.

La Babet

Babet on Elisabethin kutsumanimi. Kysymyksessä on Elizabeth Danneret, Babet-la-Chanteuse eli laulajatar Babet, joka oli naimisissa Evaristo Gherardin kanssa. Gherardi oli Italialaisen teatterin johtaja ja commedia dell’arten kuuluisa Harlekiini. (Ks. IV:23: *L’Audacieuse*, *L’Arlequine*.) Kun Italialainen teatteri lakkautettiin, Babet jatkoi uraansa Oopperassa.

Sävellyksen pisteellinen 6/8-rytmi kuvaa ratsastamista ja sitä käytettiin varsinkin komediassa viittaamaan epäilyttävään sukupuolimoraaliin. Couperinin aikaan näyttelijöitä pidettiin löyhämoraalisina. Aateliston parissa avioliiton ulkopuoliset suhteet olivat kuitenkin aivan yhtä yleisiä; rakkaudella tai edes yhteensopivuudella ei ollut merkitystä avioliittoja järjestettäessä, ja usein rakastajatar tai tilapäinen viihdytys löytyi juuri teatterin piiristä. Näyttelijättärien palkat olivat vaatimattomat, joten ylhäisen suosijan tuki, usein varsin avokätinen, oli tarpeen. Tämä oli yleisessä tietoisuudessa, ja näyttelijät olivatkin saaneet syytesuojan siveysrikoksissa. Parhaimmat suhteet solmineet näyttelijä–kurtisaanit elivät vähintään yhtä ylellisesti kuin aatelisrouvat. Tätä

tulkintaa tukee Ballardin tästä kappaleesta myöhemmin julkaisema parodia, jonka ensimmäiset säkeet ovat seuraavat:

*J'étois dans mon lit
Tranquille,
Je goutois le fruit
D'un douce nuit.*

(Olen vuoteessani rauhallisena, maistelen ihanan yön hedelmää.)

Les Idées Heureuses

onnellisia ideoita/ajatuksia

André Bouysin maalaamasta Couperinin muotokuvasta on säilynyt kaiverrusjäljennös. Siinä Couperinin käden alla on nuottilehti, jossa on juuri tämä sävellys.

La Mimi

Mimy oli toinen Florent Dancourtin näyttelijättytäristä. Hänen sisarensa oli 1. sarjan Manon. Molemmat esiintyivät suurella menestyksellä Comédie française:ssa eli Ranskalaisessa teatterissa.

La Diligente

joutuisa, reipas; huolellinen

La Flateuse

flatter – imarrella, kehua itseään tai toisia

La Voluptueuse

aistillinen, nautinnollinen; hekumallinen, elosteleva

Viittaisivatko kaikki kolme edellä olevaa osaa joihinkin hovin tai joihinkin näytelmien tai näyttelijäseurueen tiettyihin mutta tunnistamattomiksi jääviin henkilöihin?

Les Papillons

perhoset

Verbi *papillonner* tarkoittaa, että jokin on koko ajan liikkeessä perhosten tapaan. Tietyt herrat lensivät kukasta kukkaan kuin perhoset. Joskus kun he rakastuivat oikeasti, he polttivat itsensä kuin perhonen kynttilän liekissä.

Edmé Boursaultin näytelmässä *Les Mots à la Mode* eli Muodin sanoja kuvataan kaikenlaisia muotihullutuksia, mm. "perhosia". Ne ovat naisten hiusneulojen päässä olevia timantteja, jotka värähtelevät ja heittävät valonsäteitä ympäristöön

3. ordre

Arvelen, että tämä sarja, jossa on sekä hyvin synkkiä että aivan iloisia kappaleita, kuvaa kuninkaan hovin vakavuuden ja kevytmielisten *divertissementien* eroa.

Vuonna 1711, kaksi vuotta ennen Couperinin ensimmäisen cembalokirjan ilmestymistä, Ranska menetti ensin kruununperillisen (*le Grand Dauphin*) isorokkoon ja heti seuraavana vuonna tuhkarokkoon seuraavan kruununperillisen Burgundin herttuan, *Dauphinin*, tämän puolison *Dauphinen*, sekä näiden vanhimman pojan, sitä seuraavan kruununperillisen. Hovissa oli jo ennestään ankara ja painostavan pidättyväinen ilmapiiri erityisesti sen vaikutuksen kautta, joka Madame de Maintenonilla oli kuninkaaseen, mutta nämä tapahtumat saivat kaikki aivan suunniltaan. Epäiltiin myrkyttämistä ja – syyttä – sijaishallitsijaa Philippe d'Orléansia. Kaikki suunnitelmat, liittoumat ja salajuonet menivät uusiksi. Versaillesissa oli vain vanhuksia, kun nuorempi sukupolvi oli kaikonnut Pariisiin. Varsinkin Sceauxin linnassa, jonka Mainen herttua oli ostanut 1699 Colbertin perillisiltä, herttuatar pakeni tuota synkkyyttä ja pitkästymistään vielä aiempaakin ylenpalttisempiin ja kevytmielisempiin juhliin ja leikkeihin, ja vaikutti siltä kuin nuo järkyttävät tapahtumat eivät olisi koskettaneet häntä.

Tämän cembalokirjan esipuheessa Couperin sanoo, että sen sävellykset ovat syntyneet jo aikaa sitten ja että nuottilaitoksen valmistaminen on kestänyt vuoden verran. Jos tämä merkitsee, että vuosien 1711 ja 1712 järkyttävät tapahtumat eivät ole ehtineet vaikuttaa seuraavien kappaleiden syntyyn, on pääteltävä, että synkkien kappaleiden otsikot viittaavatkin joihinkin teatteri- tai *divertissement*-esityksiin. Synkkien kappaleiden syyksi on ehdotettu myös Contin prinssin kuolemaa 1709.

La Ténébreuse

pimeä, synkkä; synkkämielinen

Onko tämä sävellys eräänlainen *tombeau* (muistosävellys; hauta, hautamuistomerkki; [kuv.] kuolema) kolmen kruununperillisen perättäisestä menetyksestä (ks. ed.) tai mahdollisesti Contin prinssin kuolemasta? Olen taipuvainen ajattelemaan näin, kun sävellyksessä en havaitse minkäänlaista ironiaa.

Premiere Courante

Seconde Courante

La Lugubre

synkkä, kolkko; surullinen; suruaikainen, kuolemansynkkä

Jos *La Ténébreusen* (ks. ed.) otsikon tulkinta on oikea, on luontevaa yhdistää tämäkin sävellys kolmen kruununperillisen perättäiseen kuolemaan.

Gavotte

Menuet

Les Pélerines

pyhiinvaeltajat

Rakastavaisten, rakkautta etsivien ja sitä kunnioittavien pyhiinvaellus lumotulle Kytheran saarelle. Kytheran saari oli Venuksen eli Afroditen ja rakkauden tyyssija. Aihe esiintyi lukuisissa näytelmissä ja huvituksissa, erityisesti Florent Dancourtin näytelmässä *Les Trois cousines* vuonna 1700 ja uudelleen 1709. Tämän näytelmän viimeisessä kohtauksessa "kylän tytöt ja pojat, jotka ovat pukeutuneet pyhiinvaeltajiksi, ovat matkalla Rakkauden temppeliin". He kutsuvat yleisöä seuraavilla sanoilla:

*Venez à l'île de Cythère
En pèlerinage avec nous.
Jeune fille n'en revient guère
Ou sans amant ou sans époux.*

(Tulkaa Kytheran saarelle pyhiinvaellukselle meidän kanssamme. Nuori nainen tuskin palaa sieltä ilman rakastajaa tai puolisoa.)

Tämä sävellys on alkujaan Couperinin laulu. Sen teksti kuuluu:

Pyhiinvaeltajat ovat Kytheran saarella:

1. osa – La Marche

kävely rakkauden temppeliin

*Au Temple de l'Amour,
Pellerins de Cythere
Nous allons, d'un coeur sincere,
Nous offrir à nôtre tour:
Les Ris, les Jeux
Les Amours sont du voyage;
Les doux soupirs, les tendres desirs
Sont le but de ce pèlerinage;
Le prix est les plaisirs.*

(Rakkauden temppeliin me Kytheran pyhiinvaeltajat käymme puhtain sydämin. Me tuomme uhrimme: ilot, leikit, amoriinit ovat matkassamme; suloiset huokaukset, hellät kaipaukset ovat tämän pyhiinvaelluksen päämäärä; palkintona ovat nautinnot.)

2. osa – La Caristade

almujen antaminen

*Au nom charmant de ces vives flâmes
Qui causent aux ames
Tant de douceurs,
Soyez touché de nos langueurs:
On lit dans nos yeux les besoins de nos coeurs.*

(Näiden roihuavien liekkien ihastuttavassa nimessä, liekkien jotka tuottavat sieluille niin paljon ihanuutta, liikuttakoot teitä meidän lemmenkaihomme: silmistämme voi lukea sydämemme tarpeet.)

3. osa – Le Remerciement

kiitokset

*Que désormais des biens durables
A jamais comblent vos souhaits:
Vos tendres soins, vos dons secourables
Nous soulagent dans ce jour;
Puisse l'Amour vous rendre au retour
Encore plus charitables.*

(– – Hellä huolenpitonne, avuliaat lahjanne helpottavat tänään oloamme; tehköön Amor teidät vastapalvelukseksi vielä anteliaammiksi.)

Watteau maalasi tästä aiheesta useita tauluja. Couperin on hyvinkin saattanut nähdä niistä jonkun. Ensimmäinen, *L'île enchantée*, syntyi suunnilleen 1709–1710.

Myöhempiä versioita ovat *l'Isle de Cythère* (1712) ja tämän cembalokirjan ilmestymisen jälkeen Akatemialle esitetty *Le pèlerinage à l'île de Cythère* (1717).

Les Laurentines

Viittaako otsikko suosittuun huvipuistoteatteri Saint-Laurentin näyttelijöihin ja näytelmiin? Tämä teatteri toimi kesällä kun taas Saint-Germainin teatteri talvella.

Otsikon toinen mahdollinen kohde voisi olla Laurentin teatterisuku. Tämä suvun jäseniä oli Comédie Françaiseissa *concièrgena* eli vahtimestarina, yksi omisti kirjallisen kahvilan, yksi oli tanssija, yksi laulaja, ja yksi oli Molièren näytelmissä sivuosien esittäjänä.

L'Espagnolète

”Espagnolette” voi olla sanaleikki:

- Ikkunaluukun salpa, joka oli – ja on edelleen – saman muotoinen kuin kappaleessa tiheään käytetty ornamentti (∞). Tuliko salainen rakastaja mieluummin ikkunasta kuin ovesta?
- On myös mahdollista, että tämä kappale muistuttaa Bourbonin herttuan karnevaaliajan *mascaradeista*, jotka pidettiin Marlyn linnassa 1700 ja joissa aiheena oli Italia ja Espanja. Nuo maat ja niiden musiikki – tai sellaiseksi nimetty ranskalainen – olivat muutenkin muodissa. Koska Couperin oli Bourbonin herttuan tyttären cembalo-opettaja ja italialaistyyllisen musiikin ekspertti, on todennäköistä että hän oli noissa juhlissa muusikkona.
- Espanjalaistyylinen tanssi, jossa tanssija käytti kastanjetteja.
- Espanjalaistyylinen puku 1600-luvun lopulla.

Les Regrets

kaipaus, ikävä, katumus, suru, surunvalittelu

Kertooko tämä kappale kaipuusta parempiin aikoihin (ks. I:3: La Favorite)? Onko se kruununprinssin/-prinssien tai Contin prinssin muistoksi? (Ks. I:3.)

Les Matelotes Provençales

Provençen matruusit/merimiehet

Muistuttaa *hornpipea*, merimiesten tanssia. Marlyn linnan karnevaaliajan huvituksissa 1700, jonka aihepiiri tuli Italiasta ja Espanjasta, esiintyi myös merimiehiä. Kauppalaivan kannella esiintyneet muusikot ja tanssijat olivat pukeutuneet merimiehiksi.

La Favorite – Chaconne a deux temps

suosikki – tasajakoinen chaconne

”Suosikilla ei ole seuralaisia; hän ei anna lupauksia eikä solmi liittoja; hän voi olla sukulaisten ja nöyrien palvelijoiden ympäröimänä, mutta ei siihen jää; hän voi olla erillään kaikesta ja kuin eristetty.” (La Bruyère, suom. J. A. Hollo.)

Favoritella tarkoitettiin usein rakastajatarta. Markiisitar de Maintenon (1635–1719) oli kuninkaan suosikki. Hän oli kuninkaan viimeinen rakastajatar ja salaisesti vihitty puoliso, jonka uskonnollisuus ja ankaruus vaikutti paitsi kuninkaaseen myös koko hoviin. Ranskan valtiontalous oli myös äärimmäisen tiukalla, ei vähiten sotien takia. Erityisesti vuosien 1708–1709 katastrofaaliset kadot olivat vähentäneet väestöä ja verotuloja. Kuninkaan ja hovin aiempi ylenpalttisuus korvautui säästäväisyydellä:

ateriat yksinkertaistuivat, jalokivet ja ylelliset materiaalit hävisivät, rakennustoiminta loppui miltei kokonaan jne. Pukujen koristeista jäi jäljelle ainakin *chaconne*, pitkä ja leveä koristenauha.

Chaconne on aina kolmijakoinen paitsi tässä. Niinpä Couperin on katsonut aiheelliseksi kiinnittää huomiota tämän chaconnensa tahtiosoituksen epätavallisuuteen ("à deux temps", tasajakoinen). Ajan koruttomuudesta ja suhteellisesta vaatimattomuudesta kertoo chaconnen kolmannen iskun 'säästäminen'

La Lutine

pikku veitikka, tonttu

Lutin oli haltija, joka tulee taloihin ja aiheuttaa kaikenlaista kiusaa ja harmia. Pikku pahantekijää kutsuttiin siksi nimellä *lutin*. Se tuli taloon usein yöllä. Se esiintyi useissa näytelmissä ja *divertissement*eissä.

4. ordre

La Marche des Gris-vêtus

harmaatakkien marssi

Ludvig XIV:n sotaministeri Louvois loi värväysjärjestelmän, jolla jokainen yhteisö velvoitettiin varustamaan armeijaan tietty määrä sotilaita. Näiden tuli olla naimattomia ja iältään 20–40-vuotiaita. Yhteisö joutui myös varustamaan nämä miehet. Siksi heidän vaatteensa – joita ei aina voinut edes kutsua univormuiksi – olivat yksinkertaisia ja harmaita. Aateliston palkkaamalla ja ylläpitämällä armeijaosastoilla oli kullakin värilliset ja yhdenmukaiset univormut. Tässä ei mielestäni voi olla viittaus kuuluisaan *Mousquetaires gris* -rykmenttiin (Clark), sillä tämän rykmentin harmaa väri tuli hevosista, ei vaatteista. Watteaun kuvaamat sotilaat esiintyvät aina epäheroosisissa kohtauksissa, väsyneinä, epäjärjestyksessä, tauolla tai palaamassa kotiin. Nämä sotilaat ovat pukeutuneet epämääräisen värisiin, lähinnä harmaanruskeisiin vähemmän arvokkaihin vaatteisiin.

Tämä kappale on juomalaulu. Ballard oli julkaissut 1712 juomalaulukokoelman *Tendresses Bachiques*, jossa juominen yhdistettiin sotilaisiin ja sodankäyntiin (ks. seur. ja II:10). Myöhemmin (1721) Couperinin tästä cembalokappaleesta julkaistut parodiat alkavat seuraavasti:

Air à boire. Les Gris-vêtus

*Des Gris-vêtus,
Chantons la gloire,
Chantons leurs vertus,
Quand il faut boire.
Et faisons honneur
A leur vigueur.*

(Lauletaan harmaatakkien kunniasta ja hyveistä, kun juodaan, ja nostetaan malja heidän voimalleen/mieskunnolleen!)

Parodie bacchique, sur la marche des Gris-vêtus

*Du Dieu Bacchus
Chantons la gloire,
Celebrons le jus[*]
Qu'il nous fait boire.*

(Laulakaamme ylistystä Bacchus-jumalalle, juhlikaamme sitä mehua*, joka saa meidät juomaan.)

[*] Jus (mehu) viittaa viholliseen vereen. Tämä vertaus on ollut varsin yleinen, esimerkiksi jo Shakespearella.

Les Baccanales

Bacchuksen juhlat/riitit; juomingit, 'bakkanaalit'

Viininjumala Bacchuksen juhlat, karnevaaliajan naamiaiset. Bacchuksen oodi tai laulu oli juomalaulu.

Ensimmäinen osa: Les Enjouements Bachiques (humalan hilpeys)

juomingit, nousuhumala

Toinen osa: Tendresses Bachiques (humalan hempeys)

humala, jossa tunteet nousevat esiin

Kolmas ja viimeinen osa: Fureurs Bachiques (humalan raivo)

laskuhumala ja aggressiivisuus

La Pateline

Maistre Pierre Pathelin eli Mestari Pierre Pathelin [patelin – liehakoiva] oli Ranskassa 1400-luvulla suosittu farssiesityksen nimi. Vuonna 1706 tämän tyyppi palasi teatteriin hyvin suosittuna. Pathelin oli tyhjätasku, joka huiputti liikemiehiä aiheettomilla imarteluilla ja katteettomilla lupauksilla.

Le Réveil-matin

herätyskello

Herätyskelloa tarvittiin seuraavana aamuna!

5. ordre

Allemande La Logivière

Clark arvelee, että omistuksen/muotokuvan kohteena on tšekkiläinen diplomaatti Jean Antoine Logy/Losy, Losenthalin kreivi. Tämä henkilö oli hieno luutisti ja säveltäjä, jolle Sylvius Leopold Weiss kirjoitti *tombeaun*. Allemanden tekstuuri on *style briséetä* eli luuttumusiikin tapaan kirjoitettu.

Courante

Seconde Courante

Sarabande la Dangereuse

vaarallinen

Gigue

La Tendre Fanchon

hellä, rakastava, lempeä

Fanchon, Francis Moreau, laulajatar. Fanchon – kuten myös hänen sisarensa Louison – kuului Kuninkaalliseen musiikin akatemiaan eli Oopperaan, jolla oli jokseenkin huono maine, sillä näyttelijättäret olivat tunnettuja löyhästä moraalistaan. Näyttelijättären palkkiot olivat vaatimattomat, joten rikas rakastaja oli välttämätön. Tämä oli kuitenkin jossain määrin yleisesti hyväksyttyä, joten virallisten teattereiden jäsenet olivat saaneet syytesuojan siveellisyysrikoksista. Niinpä useiden näyttelijätär–kurtisaanien elintaso veti vertoja hovin rouville. Fanchon oli Vendômen rakastajatar kaksikymmentä vuotta. Tämä Vendômen herttua, Ranskan suurpatri, Maltan ritarikunnan arvoltaan korkein ulkomaalainen, oli kuuluisa irstailuistaan.

Fanchon ja Jeanneton (Comédie Française näyttelijätär) tai yleisesti teatterin huonomaineiset naiset esiintyvät Couperinin kaanonissa *La Femme entre deux draps* eli Nainen kahden lakanan välissä. (Jeanneton, ks. IV:20: la Fine Madelon, La Douce Jeanneton.)

Canon à 3

*La femme entre deux draps
Gravement fait le cas.
Les Jeannetons et les Fanchons
Ne vont que par sauts et par bonds;
Mais la Catin va si grand train,
Que qui ne la tiendrait au crin
Seroit désarçonné,
Démonté,
Culbuté soudain.*

(Runossa vaimon sanotaan hoitavan tehtävänsä kahden lakanan välissä vakavasti, sen sijaan teatterityttöjen [les Jeannetons et les Fanchons] varsin kevytmielisesti. Mutta ammattilaisista täytyy pitää hiuksista kiinni, ettei mene aivan mahdottomaksi.)

La Badine

badin – leikkisä, kujeileva, veitikkamainen

”Ei ole mitään niin miellyttävää kuin amour badin (leikittelevä, iloinen rakkausjuttu)”

La Bandoline

Eräänlainen tahmea hiuslakka, jolla monimutkaiset kampaukset kiinnitettiin. Hiuslaitteet olivat tavattoman korkeita, jopa yli puoli metriä. Ne saatiin pysymään korkeina kovettettujen kangasrullien avulla, ja niihin oli kiinnitetty kaiken maailman koristeita.

Hiuslaitteet painoivat paljon ja niiden kanssa liikkuminen oli vaikeaa. Tämä muoti kesti aina vuoteen 1699 asti, jolloin kuningas sen kielsi. Sen jälkeen tulikin aivan matalien ja tasaisten hiusten muoti!

La Flore

Flora

Flora, kevään ja kukkien jumalatar, oli tavallinen erilaisissa huvituksissa ja esityksissä (*divertissements, fêtes galantes*). Erityisesti Bourgognen herttuatar (Marie-Adélaïde, 1686–1712, Savoyn prinsessa, Ludvig XV:n äiti) halusi esiintyä Florana. Hänestä ei juuri kukaan voinut olla pitämättä, ja siksi hänen vallattomuuksiaan usein peiteltiin tai vähäteltiin. Tosin hovin muut naiset olivat hiukan kateellisia siitä, että vain hänelle annettiin anteeksi kaikki kujeet.

L'Angélique

Tämän kappaleen nimi voi Couperinille tyypilliseen tapaan olla monimerkityksinen. Kun ottaa huomion teatterin merkityksen Couperinille, ehdotan nimen tulkinnaksi jotakin seuraavista:

- Angélique, Arioston runoelman *Orlando furioso* kuningatar. Tästä aiheesta tehtiin useita mukaelmia, joista nykyisin tunnetuin lienee Lullyn ja Quinaultin *Roland* (1709). Useista muista voitaisiin mainita Dancourtin *Angélique et Médor* (1685) sekä Fuzelierin koominen versio *Pierrot Furieux ou Pierrot Roland Saint-Germainin foiressa* (1717).
- Toinen mahdollinen esikuva on Angelo Constantini, kuuluisa Italialaisen komediateatterin johtaja ja näyttelijä, joka erikoistui Mezzetin rooliin. Hän oli myös hyvä laulaja ja luutisti–kitaristi. Kun Italialaisen teatterin seurue karkotettiin Ranskasta 1697, Constantini pakeni Dresdeniin, missä hän sai Saksin vaaliruhtinaalta ja Puolan kuninkaalta August II:lta aatelisarvon. Vieteltyään kuninkaan rakastajattaren hän joutui vankilaan 20 vuodeksi. Hän palasi Pariisiin vielä vuodeksi ennen kuolemaansa esiintyen suurella menestyksellä Saint-Germainin teatterissa.

Kappaleen nimeen saattaa liittyä vielä pari muuta merkitystä:

- kielisoitin: luutun ja torbin yhdistelmä
- Antiikin Kreikan taruston Hippokreenen lähteen vesi. Se esiintyy myöhemmin myös Couperinin kamarimusiikkiteoksessa *Apothéose de Corelli: Entousiasme de Corelli causé par les eaux d'Hippocrène*, 1724.

La Villers

Christoph-Alexandre de Pajot (n. 1679–1739), Seigneur de Villers, *contrôleur-général des postes & relais de France* eli Ranskan postilaitoksen johtaja. Tämän ensimmäisen cembalokirjansa Couperin omisti Pajotille. Kun Couperin joutui lähtemään Saint-Germain-en-Layesta ja oli huolissaan tulevaisuudestaan, David Nairne, James III:n *undersecretary* eli "alisihteeri", ja Pajot rohkaisivat häntä julkaisemaan sävellyksiään ja kenties lupasivat taloudellista tukea.

Les Vendangeuses

viininkorjaajat

Juopunutta musiikkia. Suosittu aihe kevyessä teatterissa, mm. Dancourtin näytelmissä *Les Vendanges de Suresne* ja *Les Vendanges*, joissa viininkorjuu, rakkaus ja humaltuminen kuuluvat yhteen.

Les Agréments

koristeet; korukuviot

Agréments ovat teatterissa kaikenlaisia lisiä tekstiin, vaikkapa musiikkia. Se tarkoitti myös 'lisiä' eli koristeita tai koruja vaatteissa, hiuslaitteissa tai kasvoissa (kauneuspilkku). Sävellyksen ornamentteihin nimi tuskin viittaa, kun niitä ei ole erityisen paljon.

Les Ondes

aallot, laineet

Meri, joki tai niiden aallot. Meren nymfit eli luonnottaret esiintyivät usein erilaisissa *divertissement*eissa.